

Taal geeft inzicht in God, mens en geschiedenis

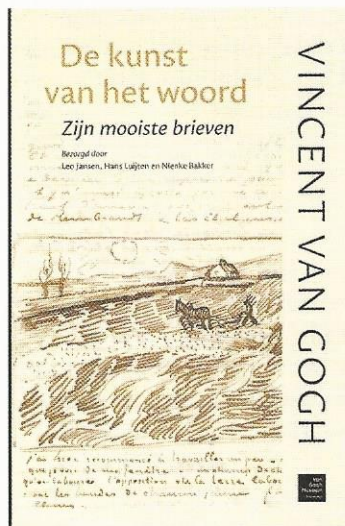
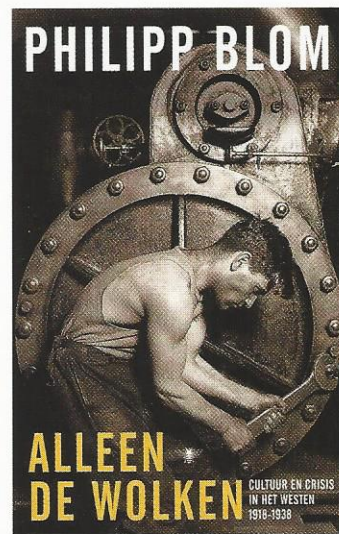
Eugen Rosenstock-Huessy (1888-1973) is een joodse denker die in de slagschaduw staat van de grote reuzen van twintigste-eeuwse jodendom, zoals Martin Buber, Franz Rosenzweig en Emmanuel Levinas. Maar als je je in zijn werk verdiept, ontdek je dat hij minstens zoveel respect verdient als die drie anderen. Rosenstock is de man van het zogenoemde taaldenken, ofwel de dialogische filosofie. Dat komt erop neer dat ons inzicht in God, mens en geschiedenis niet zou moeten aanhaken bij de abstracte resultaten van de ratio, maar eerder bij de grammatica van de taal. Daarmee bedoelt Rosenstock bijvoorbeeld dat het 'aangesproken zijn' en de 'oproep tot verandering' ons wezenlijk tot mens maken: 'Adam, waar zijt gij?' In het geschrift dat nu in het Nederlands is vertaald als *De taal van de ziel* – hij schreef het in de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog – betoogt hij dat wetenschap en samenleving ons met valse beelden over onszelf opzadelen en de ziel dakloos laten. Hij werkt zijn taalvisie uit tot een brede kijk op cultuur, kunst, politiek en maatschappij. Hoe eigenzinnig Rosenstocks denken ook is, lezend in dit boekje van beperkte omvang tref je veel herkenbaars en scherpzinnigs aan. In de inleiding wordt bovendien een uitstekend beeld geschetst van deze denker en de betekenis die hij had en heeft. **(Tjerk de Reus)**

Eugen Rosenstock-Huessy: De taal van de ziel, Skandalon, € 15,00

'Ik ben dynamiet'

De van origine Duitse historicus Philipp Blom oogstte al lof met zijn boek *Duizelingwekkende jaren*, over 1900-1914. Aanpak en stijl zet hij voort in *Alleen de wolken*. De oorspronkelijke titel zegt meer: *The wars within*. In dit boek pakt hij de draad op na de Eerste Wereldoorlog, per jaar een verhaal. De grote gebeurtenissen spelen hun rol op de achtergrond, de verhalen gaan over 'kleinere' voorvallen, kunstprojecten en ideeën. Het gaat hem om de zich 'ontvouwende moderniteit' die zichtbaar werd in bijvoorbeeld de surrealistische schilderkunst, ontdekkingen in de kwantumfysica, de strijd om de evolutietheorie op schoten in de VS en de Olympische Spelen van Berlijn. De inzet is stevig, met een citaat van Hugo Ball: 'God is dood. Een wereld is bezweken. Ik ben dynamiet. De wereld blijkt een blind gevecht tussen logeslagen krachten.' Blom laat zien dat de Tweede Wereldoorlog onvermijdelijk moest volgen op de Eerste, dat we misschien wel kunnen spreken van een tweede Dertigjarige oorlog, van 1914 tot 1945. Niet alleen omdat het Vredesverdrag van Versailles de Duitsers zo vernederde, wat de gangbare theorie is. Maar ook omdat er een wezenlijke schakel omging in het denken, geloven en beleven van leiders en gewone burgers. Meeslepend geschreven, prachtig vormgegeven. **(Arie Kok)**

Philipp Blom: Alleen de wolken, cultuur en crisis in het westen 1918-1938, De Bezige Bij, € 34,90

Diepgang bij Vincent van Gogh

Vincent van Gogh heeft na 125 jaar nog nauwelijks aan zeggingskracht en populariteit ingeboet. Voor zijn schilderijen is er in de musea een groot internationaal publiek, reproducties vind je in vele huiskamers en kantoren. Inmiddels dringt ook breed door dat Van Gogh ook een briljant schrijver is geweest. Dit kwam vooral tot uiting in zijn brieven, waarvan er zo'n 2.000 moeten zijn geweest. Het Van Goghmuseum in Amsterdam beheert het merendeel van de bewaard gebleven collectie. Vijf jaar geleden presenteerden ze een volledige boekuitgave met annotatie, zes kloeke delen. Voor een grote publiek waren die wat teveel van het goede. Daarom is het goed dat er nu een selectie van de mooiste brieven is gemaakt, samengebracht in *De kunst van het woord*. Een prachtige uitgave tegen een betaalbare prijs. Wie begint te lezen zal zich verbazen over de diepgang, het geestelijk leven en de ruwheid en intensiteit van het bestaan van de schilder. Hij zal zich ook kunnen laven aan zijn brede visie en belezenheid en de toewijding waarmee hij werkte. Een klein smetje op de uitgave is dat schilderijen op dundruk aan twee kanten op de pagina's terecht komen, waardoor het boek wat chaotisch oogt. **(Arie Kok)**

Vincent van Gogh: De kunst van het woord, zijn mooiste brieven. Bezorgd door Leo Jansen, Hans Luijten en Nienke Bakker, Dutch Media Uitgevers, € 29,95 (per 1 jan 2015: € 35,-)